

ТРИЗУБ - REVUE NEUROLOGIQUE - TRIDENT UKRAINIENNE

Число 39 (493) Рік вид. XI. 6 жовтня 1935 р. Ціна 2 фр. Prix 2fr.

Париж, неділя, 6 жовтня 1935 року.

Ми вже згадували на сторінках «Тризуба» (ч. 27 с. р.) про велике українське свято у Львові з приводу десятиліття існування «Лугу». Згадували ми й про значіння цієї так корисної організації для українського народу. «Луг» розвиває фізичні сили нашої молоді, гартує її дух, виховує волю й привчає до дисципліни. Він розбуджує й об'єднує оті «власні сили» народу, що, — підпорядковані єдиній волі і направлені в належному загально-українському керунку, — можуть віддати Україні велику службу.

І ми від себе, як тако-ж од усіх наших земляків з Великої України, що гуртуються коло нашого журналу, ще раз щиро бажаємо «Лугові», його засновникові полковникові Дашкевичеві, керівникам і всім луговикам та луговичкам твердо стояти при ідеалах, що їм у праці присвічують, як рівно-ж, бажаємо і дальших успіхів у розвитку і зміцненні своїх шеревів. «Луг» не мусить забувати, що виріс він на ту силу, на яку змучені, заплакані, очі нашої Матері дивляться уже з певною надією.

З «Січей», що існували перед минулою війною, вирости не смертельної слави Українські Січові Стрільці, старшини яких керують і теперішнім «Лугом» і двадцятиліття бою яких з московською ворожою силою на Маківці в Карпатах було урочисто відзначено українським громадянством на стрілецьких могилах на місці бою в той самий день, коли у Львові відбувалося Лугове свято.

Січовики гідно боролися з московським наїздником. І луговикам ми бажаємо бути в майбутньому їх достойними наступниками.

Вражіння з Лугового свята*)

4 серпня с. р. у Львові відбулося велике ювілейне Свято Українського Руханково-Спортового Товариства «Луг» з приводу десятиліття його існування. Показали луговики й луговички на цьому святі свої здобутки, заманіфестували свою організованість і карність, а в душі українського громадянства вляли надію й віру. Віру в свою карну молодь, а надію — на ліпше, світліше майбутнє, хто знає, може й цілого нашого народу.

Задовго до 4 серпня готовилися луговики й луговички до свого визначного свята. Вправи по окремих Лугових товариствах, що розкидані по цілій Галичині, супроводилися інтенсивною працею на «Луговому Городі» у Львові, — спортивній площі «Лугу», — щоб відповідно його приготувати до свята.

Але от прийшов і давно очікуваний день 4 серпня. Стоїть прекрасна погода і свято заповідається добре.

З самого рана на вулицях Львова скрізь можна бачити окремих луговиків і луговичок або цілі їх групи, що поспішають за місто до «Лугового Городу», де о 7 год. прзначено збірку для всіх. Їх українські вбрання звертають на себе загальну увагу. Для українців повітря, ніби, наелектризоване. Солонко трепеще серце і у всіх дійсно якийсь святочний настрій. Після скількох літ вулицями прастарого гороца Льва перейдуть вишикувані у військових шерехах відділи української молоді?

Пів на сему раю. До Лугового Городу можна йти не питаючися дороги. Треба йти лише за луговиками. Іду спочатку за цілком малим хлопцем, який діловито ступає у своїй вишиваній сорочці, поверх якої має зелену «блужку». Потім слідую за гарненькою молоденькою двічинкою, всю в прекрасних вишивках і стьожках, що з валізочкою в руці, трохи навіть, ніби, невиспана поспішає тако-ж на збірку. Це, очевидно, львовянка. Далі бачу цілий великий відділ, що складається з двох сотень—одної хлопців і другої двічат, що рівними шерехами йдуть середньою вулиці. Командири скрізь по місцях і командують час од часу під ногу—«раз—два!» Іду поруч них по хіднику аж до самого Лугового Городу. Здалека вже видко цей великий обгороджений великий майдан з великою таблицею на стовпах: «Луговий Город», поруч з якою мають великі українські прапори. Хочеться скоріше прийти туди, придивитися до всього ближче. Очевидно, щось подібного відчувають і луговики. Старші роблять в їх шерехах більше порядку і якомсь гостріше командують. Зараз пройдемо коло українських прапорів.

— Rozejść się! Na chodnik!

З неба на землю я упав разом з луговиками. Посередині вулиці

*) Наслідком несправности поштового зв'язку, до редакції «Тризуба» не дійшла свого часу кореспонденція про Лугове свято. В цьому числі із значним запізненням містимо цю кореспонденцію, написану від уге.

стояв поліцейський офіцер, що громовим голосом, яким можна звертатися хіба до каторжників, не дозволяв далі йти в шерехах і вулицею. Відділ пройшов уже ціле місто, до брами Лугового Городу йому залишилось яких, може, сто кроків.

Провідник відділу почервонів. Стриманий він був досить, і, по хвилі мовчанки, наказав усім розійтись і йти по одинці до Городу, «так, як би йшли до школи, або до церкви». А грізний голос на це далі:

— «Żadna szkoła! Żadna cerkiew! — Слова «школа» й «церква» здалися комісарові, напевно, якоюсь надзвичайною «контр-революцією». Він зле, розуміється, прислужився своєму начальству, не в інтересах якого був, натурально, такий «виступ» на цьому українському святі, яке, при дозволі походу вулицями Львова, мало означати тако-ж і певне злагодження польсько-українських відносин; чи цей інтелігентний поліціант подумав про те, яке вражіння від його поведінки в таку урочисту хвилину залишиться в головах тієї сільської молоді, що по святі розійдеться може по всій Галичині?

З тяжким серцем після цього інцидента я вхожу до Лугового Городу. Але тут настрої одразу знову стає радісний. Приємно було ходити по-між тієї милої молоді і по-між тих дітей, усміхнутих, заклопотаних, що готовляться до найбільшої маніфестації своєї організації за час її існування. На ці приготування прийшли подивитися й громадяне — інтелігенція, робітники, старші й молоді селянки, жовніри польської армії.

На майдані скрізь українські прапори.

* * *

На одинадцять годину головну площу Лугового Городу було відкрито вишикуваними луговиками й луговичками проти трибун на підвищенні, збоку яких влаштовано полевий вівтарь, прибраний жовто-блакитними прапорами. З того місця, яке я, як представник «Тризуба», займаю в ряді кресел для гостей перед шерехами луговиків, — старшина, що має командувати луговиками під час служби Божої, проектується на фоні величезного українського прапору, прип'ятого зверху вниз на високому стовбі на трибунах, і цей комендант під прапором представляє прекрасне видовище.

Приходять священники й починається служба, під час якої співає хор «Лугу». Молитва. «Боже Великий, Творче Всесильний», яку виконує хор і яка луговиками і всіма присутніми вислуховується «на позір», робить незабутнє вражіння. Після такої молитви і з тим настроєм, який вона викликає, українські військові маси можна кинути на подвиг.

Після служби Божої — гарна змістовна промова о. ігумена Лучинського, в якій він, між іншим, говорить:

— Бажаю Тобі, «Луже», сповнити гідно своє завдання супроти батьківщини! Любіть свою землю, своє небо, свої села, ріки, що ними пливають сльози народу, свої могили і традицію! Любов — це перший

обов'язок вашого статуту. Підневолюйте собі землю і ростіть, а Боже благословення хай буде з вами!

* * *

Кульмінаційною точкою свята був, безперечно, похід луговиків і луговичок улицями Львова. Сотня за сотнею, хлопці й двічата, деякі навіть цілком ще діти, йдуть військовим кроком поважні, зосереджені і маніфестують у столиці краю своє і Великого Лугу існування.

Де-які сотні це вже цілком дорослі люде, де-які йдуть настільки добре, що так ходити може тільки військо. І, без сумніву, в душах вони себе в цю хвилю вояками і почувають. Протягом усього походу, в якому взяло участь більше, як дві тисячі луговиків і луговичок, розміщено було п'ять власних лугових оркестр, і всі під музику старанно марширують. Старшини, часто з відзнаками своїх рангів ще з Українських Січових Стрільців, підкреслюють свою виправку і дисциплінованість. Та навіть маленькі, які ще по дитячому підіймають свої ніжки й стараються стукати ними «по-військовому» об каміння вулиці, тако-ж уявляють себе зараз, без сумніву, справжніми вояками, хоч і з палками на плечах замість орунниць.

Не менше старання виявляють у поході й дівочі сотні. Коли луговички часом ідуть «вільно», то їхні провідниці, що знаходяться скрізь на своїх місцях, як і старшини в сотнях луговиків, ідуть військовим кроком і подають ті-ж військові команди. Ці дівочі сотні — це дійсно цілий перегляд прекрасних вишиваних сорочок Галичини. Обізнане з характером вишивок з різних околиць око може відгадувати відкіля, з якого села навіть походить той або інший відділ луговичок. А луговики всі вбрані однаково — чорні довгі штани, захисна військового крою сорочка поверх сорочки вишиваної і «шапка-петлюрівка», як говорить луговий статут — захисного кольору кашкет, подібний до тих, що були у нас в українській армії. У кожного на кашкеті соснова гилочка на «австрійський» манер.

Проходить похід вулицями у великому порядку. На хідниках скрізь збираються купи цікавих. Часом упаде під ноги луговиків квітка, часом можна чути оплески, а на очах у багатьох вираз радості й задоволення. Польське населення приймає цю українську маніфестацію спокійно. Іноді тільки перепитують один у одного, що це має означати, на що падає відповідь:

— Ruskie święto.

Що ближче похід наближається до майдану св. Юра, де дефіляду має прийняти Головна Старшина «Лугу» на чолі з полковником У. С. С. доктором Романом Дашкевичем, то більше українців у натовпі, то частіше оплески, то все більше виявів радості. А на майдані св. Юра чекає на дефіляду просто кількитисячний натовп.

Головна Старшина на місці. Оркестра грає бадьорого марша і перші відділи ось уже підходять. Безконечні сотні переходять одна по

Луговики проходять коло Львівського університету.
Фото В. Тарнавського.

одній і віддають старшині пошану. Ввесь час чути лише команду сотників і сотничок:

— Сотня, позір! Вправо глянь!

Далі слова приглушує оркестра, а потім їх покривають разом крики захоплення натовпу, оплески. Тут, на майдані св. Юра, в серці стародавнього Львова, не лише луговики маніфестували свою карність і готовність служби. Тут, треба думати, все українське населення Львова маніфестувало свою прихильність до «Лугу».

* * *

О год. 4-й по обіді свято продовжувалось вправами луговиків і луговичок на Луговому Городі. Це були вправи більш-менш такого характеру, які роблять чеські соколи. Найцікавіше, що дуже приємно кидається в очі, це те, що вправи робляться під музику на мотиви українських пісень. От оркестра грає «Ой, не ходи Грицю»—і ціле поле одноставно робить повільні вправи. Потім під «І шумить, і гу-

де»—вправи скорим темпом. В короткій статті неможливо докладніше описати ці живописні вправи. Вони були так гарні, що залишать у пам'яті сліди надовго. І впрост назавжди глядачі запам'ятають чудесну картину ритмічних вправ дівчат у народніх убраннях під звуки молитви «Боже Великий... нам Україну храни».

Яким цілющим бальзамом для емігранської душі являються всі ці картини. Які вони дорогі й милі українському серцю!

Ці пополудневі вправи попереджені були такою промовою до луговиків д-ра Дашкевича:

«Славне Лугове Брацтво і ви, достойні гості! Десять літ тому, серед незвичайно важких умовин, коли трохи не все валилося, гурт колишніх січовиків покликав до життя нову організацію — «Луг». Березневий мороз малював на шибках квіти, коли писалися на машині перші статуту «Лугу», але й сонце провесняне кидало на машину своє перше проміння. І відтоді сонце й мороз заплелися в наше життя: нераз ми мали ясні й нераз важкі хвилини. Але ми йшли, твердо, вперто, вірючи в нашу ідею. За те, що ми посміли сказати, що від Києва почнеться відбудова нашої державности — нас обкидали каміннями. А проте ми, всупереч українській традиції, вірили своєму проводові й певні, що під його проводом дійдем до того, що ми визначили собі метою — державність. Нинішнє сонце, що освічує наше свято після місяця дощу, заповідає й нам сонце. І ми побачимо сонце так, як і гидуємо підземеллям. А коли нині відбуває в Москві нарад і Комінтерн і лагодить сіти на нас, як про це вже й було два дні тому в часописах, то хай він знає, що 100.000 луговиків він не переборить і не зломить! Ми віримо, що побачимо св. Софію, віримо, що прийде слава «Лугові» й батьківщині!»

«Слава Лугові!» «Батьківщині слава!» — було відповіддю луговиків на цю промову їхнього голови, після чого оркестра заграла луговий гимн «Ой, у лузі», який як луговики, так і всі присутні вислухал і «на позір».

* * *

Вже темніло, як я повертав сам з Лугового Городу додому. Прилегли вулиці скрізь залиті були луговиками й лувовичками, веселими, бадьорими, вдоволеними і щасливими. Де-які дівчата вже в руках, а не на ногах, несуть свої «мешти». Видно й пари, що любо говорять між собою, обнявшись. Вони обое в «Лузі». Це мені пригадало Париж, де молоді люце не ховаються з тим, що уважається радістю життя. Не чути раптом на цих вулицях жадної, крім української, мови. І все це мені на вулицях Львова уявляється, — та й чи тільки мені? — якоюсь приємною байкою...

Думки мої крутилися коло промови д-ра Дашкевича, яку я сьогодні чув — «Луг», 100 тисяч луговиків, Київ, св. Софія... Україна...

І я в мислі пригадав собі козацьку пісню з «Гамалії» Шевченка:

Ой повій, повій, вітре, чеґез море
Та з Великого Лугу,
Суши наші сльози, заглуши кайдани,
Розвій нашу тугу!

* * *

Тепер, у Парижі, пишучи ці рядки, я думаю про те, яку я велику насолоду мав під час мого перебування у Львові — я пізнав «Луг» і луговиків. І на цьому місці я не можу не висловити мого подиву, захоплення і uznання та прошу всіх луговичок і луговиків прийняти мій братерський привіт наддніпрянця.

Семен Нечай.

Акція Головної Еміґраційної Ради в Женеві

Відомо, що від 1930 року, коли замість Високого Комісаріату для біженців створено було нову організацію колективного характеру — Офіс Нансена для біженців. — росіяне в особі одного свого представника стали брати безпосереднє участь у справах керування Офісом. Це привело до того, що величезна частина фондів попала до рук росіян, а українцям дісталося непропорційно мало коштів. На це звертала постійно увагу Офісу Головна Рада і нарешті написала два мотивовані протести до самого Офісу, вимагаючи, між иншим, введення в його адміністративні органи українського експерта. Коли-ж Офіс одмовив, посилаючися на те, що введення нового експерта буцім-то перечить статуту Офісу і що ця справа залежить од Ради Ліги Націй, Головна Рада подала 18 квітня 1935 року мемуар до голови Ради Ліги Націй, а потім 11 вересня с. р. подала знову копію цього мемуара, разом з листом до голови XVI Асамблеї Ліги Націй п. д-ра Бенеша*). Саме на цій Асамблеї обмірковувалася ґрунтовно справа Офісу і вирішувалося, чи має він існувати тільки до 1938 року, як то було ухвалено в 1928 році, чи і по-за цим терміном ця установа мусить продовжувати свою акцію.

Норвезька делеґація внесла пропозицію про поширення діяльності Ліги Націй в справі опіки над біженцями, про більше об'єднання її. Річ в тому, що допомога німецьким біженцям (властиво, жидам) велася окремо від Офісу і, як здається, дуже неекономно і невдало. Норвезькі і пропонували, щоб ухвалено було в принципі, що Ліга Націй надалі опікується всіма національними групами еміґрації, оскільки в кожному даному випадку Рада Ліги Націй вважатиме ту чи иншу групу гідною такої опіки.

Така пропозиція була на руку українським представникам, які завжди добивалися виділення в окрему групу української еміґрації, що де-факто до певної міри й здійснювалося.

Голова Головної Ради проф. Шульґин, разом з постійним її представ-

*) Обидві заяви Головної Ради, а саме мемуар Головної Ради до Ради Ліги Націй і лист Головної Ради до п. Бенеша, голови XVI Асамблеї, — подамо в наступному числі «Трибуна».

ником у Женеві п. М. Лівичким, побували у різних делегатів і представників як самого Офісу, так і генерального секретаріату Ліги Націй. Між іншим, бачилися вони з норвезьким делегатом, що спеціально справою тою займається, був генеральним секретарем міжпарламентського міжнародного союзу.

Справа біженецька дуже гаряче обмірковувалася на шестій комісії Асамблеї. Створено було спеціальний комітет експертів для всебічного вистудіювання справи й пропозиції свого закінчення. Комітету доведеться мати діло і з українськими вимогами. Між іншим, на шестій комісії польський делегат радник Кульський, підтримуючи самий факт допомоги біженцям, вимагав, щоб в Офісі були репрезентовані всі національні групи еміграції і щоб трактовано їх було з повною справедливістю.

Певна симпатія, яку можна що-до українських біженців відмітити і в Офісі, і в секретаріаті пояснюється тим, що більшість українських організацій, що одержали вже позики, сумлінно ставляться до їх виплати, що не часто зустрічається серед російських організацій.

Завдяки енергії сталого представника Головної Ради в Женеві п. М. Лівичького вдалося Головній Раді добути цього року поважні позики спеціально для нашої еміграції в Польщі і в Чехословаччині. Маємо вже цього року позик на 6.000 шв. фр. і передбачається залагодження ще одної поважної позики, те-ж для Чехословаччини.

Коли де-які невдачі що-до отримання грошей від Офісу й пояснюються відсутністю там нашого представника, то до цього треба додати ще й іншу причину: надсилається порівнюючи мало прохань, а коли й надходять вони, то дуже слабо розроблені і не відповідні до правил Офісу. Такі прохання дуже легко відкидаються. Через це всім організаціям, що хочуть звернутися за позикою, можна порадити наперед звернутися за порадою до Головної Еміграційної Ради, яка має що-до складення таких прохань відповідний досвід.

Нема тако-ж чого говорити, що й п. Літвінов де і як може вставляє палки в колеса Офісу, який би він радо скасував. Але все-ж дуже різко це заявляти в Женевській атмосфері і йому не зручно.

Женеvecь.

3 міжнародного життя

— Італо-ефіопський конфлікт.

Про італо-ефіопський конфлікт говорять, що він може стати, як колись року 1914 Сараєво, тим вибуховим шнуром, що запалить вогні в цій Європі, і спричинитися тим до нової великої війни. Війни тої, на щастя для Європи, поки що не видно, але небезпечні ознаки в тому напрямі безперечно існують. Їх погодив не вказаний конфлікт, бо існували вони й до нього, — були лише більш-менш притасні; тепер він їх виявляє одну за одною перед світом, додавши, що-права, до того де-що й свого, нового, так само небезпечного.

Сам конфлікт, на час, коли писано ці рядки, переходить ще в формальних рамках так званої Женевської процедури замиріння. Ті, що говорили свого часу, що Італія не буде протівитися цій процедурі, аж поки там в Ефіопії не припиняться дощі й не висохнуть дороги, мали ніби-то рацію. Мусоліні не одкликає своїх представників із Женеви. Він дозволяє робити Лізі Націй те, що вона може й хоче, але ні одної з її пропозицій не приймає; од себе їх не робить, та й не може робити, бо вже наперед виголосив, що судитися в Женеві з Ефіопією на рівних правах йому

не дозволяє італійська честь, що вирішено той конфлікт може бути лише силою, та що це станеться — з Женевою, без Женеви чи проти Женеви.

На сьогодні та процедура замирення ненавчє-то на прикінці. Було обрано спеціальний комітет з п'яти членів, що виробив був формулу італо-ефіопського погодження. Цю формулу, що йшла дуже далеко на зустріч італійцям, Ефіопія з оговорками прийняла, але Італія знегувала й вислала усно, навіть не писано, свої зауваження, які, однак, не викликали уваги Ліги Націй. Тепер у Женеві обрано новий комітет, на цей раз з тринадцяти членів, щоб виробити нову формулу, що, як гадають газети, буде для Італії ще менше цікавою, як та перша. Формула ця має бути представлена вже не Верховній Раді Ліги, як то було з формулою п'яти, а самій Лізі, тоб-то нею процедура замирення буде скінчена, а на-томісць, коли Італія зачне війну, встане питання про санкції що-до неї. Станеться так ніби-то десь 8-10 поточного жовтня. На той час приблизно, як вказують знавці, дороги в Ефіопії будуть уже цілком проїзді.

Що буде далі? Війна чи відступ? Європейська опінія не вірить, що Мусоліні одступить од свого плану, бо багато річей говорять за те, що він уже повернутися назад не може, коли б навіть і хотів того. Надто вже він, як кажуть, загнався до тої Ефіопії. Видатки на операцію вже починають обраховувати на мільярди лір, — до Африки вислано понад 200 тисяч війська з нечислимим постачанням та по-над 50 тисяч робітників, а до того ще більшість з тих військових та робітників наперед погодилися, здовавши Ефіопію, назад не повертатися, а сісти в ній на землю, ставши там закладом дальшої колонізації, — і відповідно з цією згодою впорядкувати дома всі справи свої. Більше за те, Італія вже довгий час живе фактично на військовому становищі, напружено очікуючи від тої африканської виправи, так мовити, великих і багатих милостей, які б винагородили її за ті труднощі, що на неї спали в зв'язку з ефіопською справою. Розчарування в тому люде перенести не могли б і послалили б собою ту опозицію, що, як про це ходять чутки з Риму, вже ніби-то підвела голову, заклавши свої гнізда і в широкх масах і на високих місцях. Припинити свою африканську гру Мусоліні, як думають, не може, тому що з нею тепер уже зв'язаний його престиж і авторитет диктатора. Зробити це міг би лише хтось инший, а не Мусоліні.

Такий стан річей обумовлює собою вирішення викликаного ефіопською справою італо-женевського конфлікту, бо коли таки війна в Африці зачнеться, то Італії доведеться з Ліги вийти, а Лізі, в свою чергу, доведеться приступити до санкцій. Санкції ті мали б бути різні, а саме, по черзі дипломатичні, економічні та військові, бо, згідно з статутом Ліги, той член її, що зачав війну з другим членом, тим самим виголосив війну всім членам женеvської інституції. Поки-що однак, як здається, планують-ся лише санкції економічні. Але вже й вони, хоч ще й не прикладені, викликали гострий конфлікт італо-англійський. Дізнавшися, що за ті санкції найбільше стоїть Англія, Мусоліні проголосив, що для нього всі санкції рівнозначні з війною, а італійська преса, ним інспірована, — иншої в Італії немає, — вказала, що італійці винищать до ноги всі англійські залоги в британських фортецях Середземного моря. Англія на ті слова несподівано заявила по старомодньому, не словами, а чином. Вона зосередила в Середземному та Чорному морях цілу свою могутню флоту, з якою годі італійській рівнятися; вислала туди-ж численні ескадрильї аеропланів і послала свої тамошні суходольні залоги. І був такий тиждень, коли в Європі відбулися, що середземноморські гармати зачнуть стріляти раніше за ефіопські. Але Італія од слів до чину не перейшла, а перед англійським загрозливим жестом зм'ягла. На сьогодні конфлікт той пригас, але не минув, бо англійські збройні сили залишилися на тих місцях, куди вони прибули, явна річ, на кожний випадок; близький чи далекий, не знати.

У ефіопській справі Велика Британія твердо стоїть за духом і буквою статута Ліги Націй, і то ціла вона, метрополія і домініони, всі партії.

Пояснюють що позицію різно; одні гадають, що тут грають роллю високі міжнародні принципи; другі — що до того спричинилися загрожені англійські інтереси на її шляхах до Індії, Австралії то-що. І ті, й ті мають, здається, рацію, бо-ж справді таки в цій справі припали, точка в точку одні до одних, і принципи і інтереси. Звідси трохи незвичкй англійський патос, звідси й несподівана в часі простолінійності англійського чину, що перед нею мусів, як кажуть у Галлччні, цофнутися і просто інійний Мусоліні.

Цілком природне тому, що сусіди Англії, близькі й далекі, пробують зараз вияснити силу й тривалість отих англійських настроїв, а коли можна, то й покористатися з них. Як ходять чутки, таких спроб було зроблено більше, але виявлено на сьогодні поки лише одну з них, а саме — французьку. Франція — сталій оборонець буква і духу Женевського ковенанту, і ця оборона завжди припаде на її інтересам — особливо в Європі. Тепер справа стоїть трохи инакше, бо йти за ковенантом це означає сваритися з Італією, з якою вона так недавно встигла полюбовно згагодити колоніяльні справи в Африці, дипломатичні в Європі і військові на південних кордонах своїх. Автім і від Ліги Націй одступитися не можна. І за можливе охолодження Італії французька дипломатія стала шукати компенсацій, питаючися в англійців, чи вони так само твердо стоять за ковенант в усіх можливих європейських конфліктах, чи ні. Запитання послано офіційно, офіційним мала бути й відповідь. Вона вже переслана до Парижу, але на час писання цих рядків ще не розпублікована. З певних джерел, однак, повідомляють, що вона буде позитивною, складеною в загальниках, але без вказівки на реальні можливості (Середня Європа) і з певними оговорками, що з них найважливіша, — ксли до часу тих конфліктів існуватиме Ліга Націй, — що його вихід Італії ставлять під сумнів.

Як видно з наведеного, ця англо-французька переписка може стати підкладом ще одного конфлікту, франко-італійського, що в наслідках своїх міг би повести до повного перерозподілу дотепер ішньої, що правда, вже й без того захитаної рівноваги європейських сил. Як здається, Мусоліні це передбачав, коли проголошував свого часу, що розрив Італії з Лігою Націй рівнозначний буде цілковитій зміні європейської політичної мапи. Передбачають це, як здається, й інші державні люде, бо мабуть таки не дурно як раз на цей час припало загострення місцевих конфліктів, як германо-літовського із-за Клайпеди-Мемеля та, скажім, чехословацько-польського із-за Тешина, або польсько-румунського із-за того, що польська делегація в Женеві ніби-то не голосувала за Титулеска. Усі вказані конфлікти на перше око зовсім дрібні й малозначні, але європейська преса з занепокоєнням підкреслює, що всі вони чомусь сталися чи то з союзницями СССР, як Литва та Чехословацьчина, чи з державою, що виявила бажання їю стати, як Румунія. І додають у тій пресі, чи не хочуть на Сході Європи повторити італійську африканську справу. Бо-ж, мовляв, аналогії варварської Ефіопії та такого-ж СССР не бачити лише той, хто того бачити не хоче.

Так небезпечно для Європи і так несподівано для неї відбулася справа, розпочата Мусоліні в Африці. Війна там цими днями вже й розпочалася. Який тому буде кінець — будемо бачити, можливо, в недалекому майбутньому.

Observer.

Василь Масютин у Парижі.

На короткий побут до Парижа приїхав з Берліну світової слави знаменитий український мистець — графік, різбяр, маляр і знавець мистецтва проф. Василь Масютин.

В. Масютин походить із старого українського козацького роду Масют-Сорок із Чернігівщини. Його батько був полковником царської російської армії і сина свого готовив тако-ж до військової кар'єри. Але, йдучи за покликом великого Божого дару, Василь Масютин пішов на службу прекрасному мистецтву. І ми бачимо, як з часом, після укінчення відповідних шкіл, в особі В. Масютина представляється світові великий російський мистець, один із найкращих графіків сучасності. Після революції стає Масютин тако-ж професором вищої школи мистецтв у Москві.

Але не міг, очевидно, представляти відповідних умов для свободної мистецької творчості Масютин совітський режим. І він покидає СРСР і опиняється в Берліні. Цьому переїздові і мусить завдячувати український народ українського Масютина.

На еміграції, де він виразніше побачив, яку боротьбу проти Москви веде Україна, де він знайшов не тільки українські національні організації громадські, а й українські національні наукові заклади — в ньому голосніше заговорила прастара козацька кров, він знаходить себе національно, рве пута російського виховання, що тримали його коло російської культури, і весь свій мистецький хист, свій тридцятилітній досвід на службі мистецтву й красі віддає надалі своєму рідному народові. І ми бачимо, як з-під його різця виходять високо-художні дереворити великих українських гетьманів — Богдана Хмельницького та Івана Мазепи, а крім того ціла серія різблених медалей з образами визначніших гетьманів усїєї козацької доби нашої історії.

Треба вміти заглянути в душу артиста-творця, щоб зрозуміти хоч трохи, дивлячися на його твори, що переживав сам творець їх, коли їх творив, скільки гарячого чуття вложив він у свою працю. Ї коли ви зрозумієте, скільки української душі й українського серця вложено хоч би в ті гравюри Богдана Хмельницького й Івана Мазепи, на яких великого Богдана представлено обок мапи України, а не менш великий Мазепа роздирає грамоту Петра I,—ви не зможете не відчувати, що Масютин душею тепер назавжди наш. Є він нам так близький і так зрозумілий.

Та коли говоримо про українського Масютина, не можемо не згадати тако-ж і про доброго українського генія його дому, його вірного побратима, що часом тако-ж прислужується до виникнення тих або інших ідей мистця.

В. Масютин не тільки мистець-практик. Його підручник по гравюрі й літографії, виданий у Берліні, — найкращий з підручників подібного роду. Є знані його монографії про граверів Бівіка та Брангвена. Масютин тако-ж музика й письменник. В німецькому виданні появилася його фантастичний роман «Двійник», а два дальших романа приготовано до друку. Його новелі розкидані по багатьох німецьких літературних журналах.

* * *

Ті тяжкі умови, в яких жив до останнього часу український народ, зпчинилися до того, що ми віддали чужим народам своїх Ре-

пиних і Коссаків, своїх Короленок і Гоголів. Та атмосфера, в якій вони жили, те виховання, яке вони дістали, віддаляло їх оц рідного народу, од рідного краю й приводило на службу чужій культурі і не своїм богам. Як би багатша була українська культура, коли б вони були всі їй служили!

Під подібною загрозою цілковитої втрати для українського народу знаходився і Василь Масютин. Але пролита в недавній збройній боротьбі за свободу свого народу кров ліпших синів України непереможною силою своєю кличе тепер усіх українців до служби своєму краю. Цей клич не міг не почути й Масютин. До свого рідного берега прибилася багато одарена натура його, і будемо сподіватися, що він ще багатьма творами зпричиниться до збагачення і розвитку української культури.

А від нас, земляків його у Парижі, просимо його прийняти наш поклін і пошану.

С. Н.

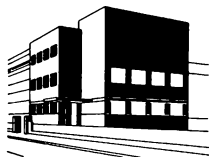
Музей Визвольної Боротьби України

будує Український Дім у Празі
й закликає всіх українців до помочі й участі
в цьому будуванні.

←←←←←▶ УВАГА! ◀▶▶▶▶▶▶▶▶▶

МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ

ЗБИРАЄ ПОЖЕРТВИ НА

УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ДАЙТЕ Й ВИ СВОЮ ЦЕГЛИНУ!

ПОШЛІТЬ СКОРИШЕ ВАШУ ПОЖЕРТВУ!

ЗРОБІТЬ ЗБІРКУ У ВАШІМ ТОВА-

РИСТВІ! НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ!

ЖЕРТВУЙТЕ ВСІ

НА УКРАЇНСЬКИЙ ДІМ У ПРАЗІ

ХТО СКІЛЬКИ МОЖЕ!

ГРОШІ СЛАТИ НА АДРЕСУ ДИРЕКТОРА МУЗЕЮ:

Prof. D. Antonovych, Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia

←←←←←▶ НЕ ЗАБУВАЙТЕ! ◀▶▶▶▶▶▶▶▶▶

Імена всіх, і тих найменших, жертводавців Музей збереже Україні в своїх пам'ятних книгах; хто-ж дасть відразу або частками 10 доларів, буде записаний в окремій пам'ятній книзі фундаторів Українського Дому; а хто дасть 25 доларів — буде записаний в золотій пам'ятній книзі добродіїв Музею Визвольної Боротьби України.

1000 цеглин коштують 10 доларів. 100 цеглин коштують 1 долар.

Звіт про всі пожертви Музей друкує й розсилає окремо. Про всі нові жертви кожного разу оголошує часопис «Український Тиждень» у Празі. Крім того, про всі по-

жертви з різних держав буде ще окремо звіт у місцевій українській пресі кожної країни.

Хроніка

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

3 життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

За час од 15 серпня до 1 жовтня с. р. Бібліотека дістала такі пожертви: 1) од п. Руденка, через Т-во б. Вояків Армії УНР — 96 фр., 2) філії Т-ва б. Вояків Армії УНР в Оден-ле-Тіші збірка на лист ч. 738 — 49 фр., 3) од «Маслосоюзу» із Львова — 277.80 фр., 4) Українського Загально-Громадського Комітету в Софії, через п. проф. Паращука — 33.50 фр., 5) п. Карпенка (Париж) — 25 фр., 6) п. Клепачівського з Ченстохови збірка на лист ч. 427 — 50 фр., 7) філії Союзу Українок-Емігранток у Келіші — 62.35 фр., 8) Спільки Українських Сільських Господарів у Франції — 56 фр., 9) п. Є. Батрака з Крезю — 20 фр.

Разом 669.65 фр., а всього від початку року — 5910 фр.

За той же час одержано різних друків та інших річей 1) од Редакції «Тризуба» — 25 кн., 2) п. О. Мельника з Шанхаю — 1 кн. та 3 ч. хинських журналів, 3) В-ва «Українська Бібліотека» із Львова — 2 кн., 4) п. Шербаченка з Парижа — 2 кн., 5) п. Рудичева — 3 кн., 6) Укр. Т-ва Прихильників Ліги Націй — 6 кн., 7) од Греко-Католицької Богословської Академії із Львова — 2 кн., 8) В-ва «Червона Калина» із Львова — 1 книга: зльбом УСС, прекрасне видання з історії Укр. Січ. Стрільців, 9) п. Б. Лотоцького — 2 гравюри, 10) В-ва «Торбан» у Львові — 45 зш. нот., 11) маляра п. В. Масютина з Берліну — 1 барель'єф гетьмана Богдана Хмельницького, 12) п. Іл. Хмелюка — 4 кн. та

1 гравюра, 13) п. І. Косенка — 1 кн., 14) В-ва «Вістника» із Львова — 1 кн., 15) Укр. Наукового Інституту з Берліна — прекрасно виданий зльбом перших мап України, що вийшли в Німеччині в XVII віці, 16) п. П. Шмелія — 7 кн., 17) п. Ол. Кошиця — 67 його власних листів, писаних покійному Ю. Гасанові, 18) п. С. О. Шрамченка з Ченстохови — пакет з газетами та ріжними документами й пам'ятками, як відозви, прокламації, три мелюнки з таборового життя. Є дуже цінні й раритетні речі, 19) од п. представника Бібліотеки проф. І. Шендрика із Львова — 99 кн., 85 чисел журналів і газет та 38 листівок. Всі ці видання — частина власність п. Шендрика, частина ріжних видавництв, як от: «Червона Калина», «Рідна Шкєла», Редакція «Нової Зорі» та ин.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки приносить свою щирю й сердечну подяку.

— Сторінка бібліофіла. Серед придбань Бібліотеки за останній час нотуємо: 1) Записки Наукового Т-ва імені Шевченка у Львові тт. V — IX, XI і XIII та Lit.-Наук. Вістник за рр. 1898 і 1906 (дар п. Шендрика), 2) Ch. Dubreuil — Deux années en Ukraine, 1917-19, дар п. І. Косенка, 3) A. Chodzko — Les snants historiques de l'Ukraine, дар п. І. Рудичева, 4) Antiquités de la Russie Méridionale (édition française de «Rousskia drevnosti»), par N. Kondakoff, C-te J. Tolstoï et S. Reinach. T. I-II-III (дар п. J. Castagné).

— 3 життя Українського Гуртка в Діжоні. Управа Гуртка поста-

вгла собі за завдання об'єднати українців міста Дижона. Для цього Управа Гуртка звернулася з закликом до всіх українців, що перебувають у Дижоні, прибути на загальні збори, що відбулися 22-го вересня с. р. В результаті цих заходів декілька чоловіків вступили до Гуртка. Постановлено вжити всіх заходів, щоб дати можливість Гурткові вийти з другорядних членів Союзу. На цих зборах було переобрано Управу Гуртка в такому складі: голова п. Германович, секретар п. Ховхун і скарбник п. Кравецький.

Адреса Гуртка: Mr Khovkhoun, 14, rue Roger de Bellogette, Dijon (Côte d'Or).

В Люксембурзі.

На запрошення української колонії у Великому Князівстві Люксембурзькому, проф. В. Щербаківський, що перебував у Бельгії, відвідав 8 вересня с. р. і Українську Громаду в Еші.

Проф. Щербаківський в кількигодинній бесіді торкнувся тем археології і антропології. Зупинився докладно над повною окремністю українців од москвинів. Далі пояснив походження й розвиток людської культури, й зокрема української, та значіння в розвитку культури хлібогобства.

Перейшовши до новітньої доби, проф. Щербаківський схарактеризував московський комунізм, як невільництво найгішого ґатунку.

Нарешті докладчик зупинився над релією, яку відіграють для націй націонільні музеї, зокрема для поневслених народів, та розповів про Музей Визвольної Боротьби України в Празі.

Бесіда зробила на членів великої числом нашої еміґрації в Люксембурзі велике вражіння і проф. Щербаківського слухачі за його надзвичайно цікаву лекцію нагородили рясними сплесками.

Закінчилися бесіда збіркою на Музей Визвольної Боротьби України.

В Німеччині.

— В Українському Науковому Інституті в Берліні 4 жовтня с. р. відбулася доповідь українською мовою проф. В. Щербаківського з Праги на тему «Основні етнічні елементи в сформовані української нації».

«Українська Нація».

Місячник «Контемпорари Ревю», що виходить у Лондоні, помістив у своєму черговому числі (за жовтень с. р.) довшу статтю під заголовком «Українська Нація». Статтю написав знаний англійський журналіст Ланселот Лотон.

Автор виступив, між иншим, в дуже гострий спосіб проти присвоювання москалями старинної історії України.

«Ніхто не може заперечити, — пише автор, — що Русь повстала на землях, які тепер зовемо Україною, з Київом, як столицею. В одинадцятому столітті ця держава мала високу культуру та велике економічне значіння. Українці зовсім оправдано гордяться цим праґматизмом своєї нації. Тимчасом великороси стараються відібрати його від них, стараються присвоїти і переробити його на наче до «єдиної неділимой» Росії. Але історія доказує що иншого. Вона подає, що в дванадцятому столітті предки великоросів переселилися з Кіліва в ліси та мочари на півночі та на сході, подружжилися з дикими фіномонгольськими племенами, загубили там ще останки тої цивілізації, яку з собою принесли, переміжилися в зовсім нову націю і створили для себе свою питому орієнтальну, Московську державу...»

Автор перебігає опісля коротенько історію поневслення української нації.

«Росія не тільки що забороняла друкувати українською мовою, але забороняла й говорити проповіді або вислуховувати лекції українською мовою. Вона заперечала навіть само існування

української мови, так само як і заперечгла існування української національності. Українську мову прозвано офіційно російським діалектом, помімо того, що різниця між українською мовою та московською не менша, ніж між російською та пельською. Але припустім, що оба народи і говорлять спільною мовою, то це ще не зміняє нічого. Мова ще не становить нації...»

«... Хоч большевики й признали Україні місце в совітському федеративному союзі, — пише далі автор, — то в дійсності по-невсюють вони українську націю ще більше, ніж це роблять царі. Автономія України — це казка. Влада з Москви диктує все, її сцентралізовано ще більше, ніж перед війною. На перекір всяким традиціям, звичаям, на перекір самій українській психології, втиснено українців слою і примушено піддатися диктатурі, що добирається до глибини самих думок, не тільки до слів та діл. Правда, для українця свободою рідного слова, але цим рідним словом дозволити висловлювати тільки ті ідеї, які одобрять Москва. В наслідок того вся Україна попала під чобіт Росії. Жадна инша нація не заиграла такої гіркої долі, як українська...»

Статтю закінчує словами: «Україна це не малий край. Коли взяти українські етнографічні землі, то вони в три-чотири рази більші, ніж поверхня Великої Британії. Українців нараховують у світі сорок п'ять мільйонів. І тому, доки не вирішиться в світі українського питання, так довго всю буде небезпекю для світового мира». (У к б у р о, Лондон).

Признаання совітським урядом повагі дезорганізації шкільництва в СССР.

1 вересня с. р. совітський уряд опублікував постанову про повну реорганізацію шкільництва в СССР. У згаданій постанові совітський уряд так характеризує стан шкільництва: не було єдиної

організаційної структури школи, не було дисципліни серед учнів, не було систематичности в проходженні наук, учні були переважанені, оцінка праці учнів була незадовільною, не було видано найелементарніших правил що-до керування школою і поведінки учнів, вчителі були цілком дезорганізовані як у проведенні науки, так і що-до виховання учнів.

Даши таку вбуйчу характеристику своєї власкої роботи, совітський уряд так формулює нові основи шкільної праці і дисципліни: 1) встановлення єдиних для всіх шкіл гланів навчання, 2) зм'ягчення гласового принципу, 3) піднесення авторитету вчителів, 4) введення драконівських правил дисципліни для учнів.

Що-до цих правил дисципліни, то новий закон заводить такий арсенал, якого не знав і старий царський режим. Встановлюється по-зашкільний догляд за учнями, система шкільних паспортів і уніформа навіть для учнів на одних школі, чого в Росії ще ніколи не було.

Новий цей закон являється тако-ж русифікаторським, бо приписує в «союзних республіках» встановлення додаткових лекцій російської мови, а тако-ж пристосовання всіх навчальних програм «оцієних республік» до програм Московщини.

Встановлення старшинських рангів у совітській армії.

В совітській армії встановлено такі старшинські ранги в сухопутній армії й авіації: лейтенант, старший лейтенант, капітан, майор, підковник, бригадний командир корпусу, дивізійний командир, командир другої роти, командуючий армією другої роти, командуючий армією першої роти, маршал.

У флоті встановлено такі ранги: лейтенант, старший лейтенант, капітан-лейтенант, капітан третьої роти, капітан другої роти, капітан першої роти, морський генерал другої роти, морський генерал першої роти, головний морський ге-

нергал другої ранги, головний морський генерал першої ранги.

Англієць позиває бувш. гетьмана.

В офіційному списку розправ, що мають одбутися в жовтні с. р. в Найвищому Королівському Суді в Лондоні (Кінг'с Бенч Дівіжн) проголошено на 8 жовтня розправу проти бувш. гетьмана Сколопадського і В. Коростовця. Позов вніс Льюїс Таффл, колишній редактор «Інвестігейтора» (який перестав виходити в лютому 1933

року) через своїх адвокатів Форсайта Кермана і Філіпса. Позов відноситься згледлких і незаплатчених грошей.

(У к б ю р о, Лондон).

Листування Редакції.

— ВШПанові О. Філопенкові, Здолбунів. Дякуємо за допис і за фотографії, які передаємо до Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

Нові книжки й журнали.

— Вістник, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Жовтень, 1935. Львів.

— Воляк, орган Товариства б. Українських Вояків у Бельгії. Ч. I, 1 вересня 1935. Брюссель.

— Назустріч, двотижневик — література, мистецтво, наука, громадське життя. Ч. 19 (43), 1 жовтня 1935. Львів.

— Нова Хата, двотижневий журнал для глекання домашньої культури. Ч. 18, 15 вересня 1935. Львів.

— Український Тиждень, ч. 40 (146), 30 вересня 1935. Прага.

— Daleki Wschód, журнал товариства «Gospoda Polska» в Харбіні, No 4 (63) квітень-червень 1935.

Всі навчаймося своєї літературної мови!

Вийшла нова книжка проф. Івана Огієнка:

„Рідне Слово”

Початкова Граматика української літературної мови
Частина I: Фонетика й правопис, 154 ст.

Ціна 1 зл. (25 центів для Америки) з пересилкою.

Підручна книжка для вивчення всеукраїнської літературної мови для дітей, юнацтва й широкого громадянства.

Замовляти від Адміністрації «Рідної Мови»: Warszawa IV, ul. Stalowa 25, m. 10. Конто чекове П. К. О. ч. 27110.

Для одного народу — одна літературна мова!

У Франції можна набувати в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі — Bibliothèque Ukrainienne S. Petlura, 41, rue de La Tour d'Auvergne, Paris 9, або в редакції «Тризуба» — «Le Trident», 42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет.

Адміністратор: Л. Косенко
Le Gérant: M-me Perdrizet.
